

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΛΗΞΙΑΡΧΙΚΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΓΑΜΩΝ ΔΗΜΟΥ ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ,

1859-1925

Το ευρετήριο γάμων δεν είναι απλό ονομαστικό ή αριθμητικό ευρετήριο αλλά ένα, σχεδόν, πλήρες αντίγραφο της σελίδας καταχώρησης του ληξιαρχικού βιβλίου.

Μορφή εγγράφων

Α. Ο αριθμός ληξιαρχικής πράξης γάμου και το έτος τέλεσης αυτού σημειώνονται στο επάνω μέρος κάθε εγγραφής.

Β. Ο δηλών. Εδώ δίδεται το ονοματεπώνυμο, το επάγγελμα και ο τόπος κατοικίας του. Ως δηλών εμφανίζεται ο ιερέας (8822 δηλώσεις) που τέλεσε το μυστήριο και σπανίως κάποιος εξουσιοδοτημένος εκπρόσωπος των νεονύμφων, εάν ο γάμος έχει γίνει αλλού ή εάν συντρέχει άλλος λόγος.

Γ. Τα στοιχεία που μας δίνονται για το γαμπρό και τη νύφη είναι πολλά όπως: το ονοματεπώνυμο, η ηλικία, η πατρίδα, το επάγγελμα, ο τόπος κατοικίας, το θρήσκευμα και οι προηγούμενοι γάμοι .

Δ. Ακολουθούν πληροφορίες για τους γονείς του γαμπρού και της νύφης. Δίνεται το ονοματεπώνυμο, το επάγγελμα , η ηλικία, η πατρίδα και ο τόπος κατοικίας. Αν έχει αποβιώσει, υπάρχει στήλη όπου αυτό δηλώνεται. Σχετικά με τους γονείς οι πληροφορίες ποικίλλουν είτε γιατί το κατάστιχο αλλάζει , είτε γιατί ο γραμματέας δεν συμπληρώνει όλες τις στήλες;

Ε. Απαραιτήτως δίνεται η ημερομηνία τέλεσης του γάμου, ο τόπος και η ενορία.

ΣΤ. Στο τέλος υπάρχει μια στήλη με παρατηρήσεις όπου σημειώνονται οι διορθώσεις στοιχείων ή οι διαλύσεις γάμων.

Ενδεικτικά σημειώνονται κάποια στοιχεία που προκύπτουν από την αξιοποίηση των πληροφοριών του ευρετηρίου γάμων:

Γάμοι ανά έτος

Εξετάζοντας τα δυο πρώτα πεδία της καταχώρησης δηλ τον αύξοντα αριθμό και το έτος προκύπτουν τα εξής:

Από το 1859 έως το 1925 οι γάμοι που τελέστηκαν στην Ερμούπολη είναι 9033:

<i>Έτος</i>	<i>Αριθμός γάμων</i>
1859	175
1860	132
1861	132
1862	151
1863	122
1864	204
1865	161
1866	170
1867	144
1868	196

<i>Έτος</i>	<i>Αριθμός γάμων</i>
1869	169
1870	183
1871	152
1872	153
1873	144
1874	129
1875	123
1876	136
1877	82
1878	85

<i>Έτος</i>	<i>Αριθμός γάμων</i>
1879	112
1880	94
1881	108
1882	186
1883	178
1884	213
1885	202
1886	142
1887	179
1888	181
1889	119
1890	72
1891	45
1892	41
1893	115
1894	113
1895	108
1896	114
1897	91
1898	127

<i>Έτος</i>	<i>Αριθμός γάμων</i>
1899	120
1900	116
1901	99
1902	108
1903	119
1904	146
1905	150
1906	133
1907	114
1908	118
1909	123
1910	95
1911	129
1912	99
1913	98
1914	154
1915	118
1916	96
1917	161
1918	141

<i>Έτος</i>	<i>Αριθμός γάμων</i>
1919	166
1920	182
1921	132
1923	160
1924	178
1925	157

Ηλικία γάμου

Ως προς την ηλικία που νυμφεύονται οι άνδρες, ο παραπάνω πίνακας έχει διαμορφωθεί ως εξής:

<i>Ηλικία ανδρών</i>	<i>Αριθμός γάμων</i>	<i>Ηλικία ανδρών</i>	<i>Αριθμός γάμων</i>
16	2	25	879
17	8	26	629
18	50	27	746
19	50	28	665
19	103	29	318
20	157	30	695
21	181	31	272
22	404	32	404
23	447	33	268
24	547	34	181

<i>Ηλικία ανδρών</i>	<i>Αριθμός γάμων</i>
35	421
36	198
37	177
39	181
40	271
41	55
42	100
43	46
44	26
45	105
46	46
47	28
48	38
49	13
50	67
51	16
52	32
53	10
54	8
55	38
56	12
57	6

<i>Ηλικία ανδρών</i>	<i>Αριθμός γάμων</i>
58	5
59	2
60	19
61	2
62	3
64	1
65	8
66	2
67	1
68	2
69	0
70	1
71	0
72	0
73	2
74	0
75	1
76	1

Οι γυναίκες ξεκινούν να παντρεύονται σε μικρότερη ηλικία και σταματούν νωρίτερα σε σύγκριση με τους άνδρες. Έτσι διαμορφώνεται ο πίνακας των ηλικιών των γυναικών:

<i>Ηλικία γυναικών</i>	<i>Αριθμός γάμων</i>
13	3
14	37
15	110
16	326
17	776
18	1204
21	500
22	950
23	460
24	441
25	665
26	181
27	208
28	217
29	53
30	301
31	22
32	91
33	32
34	26
35	160

<i>Ηλικία γυναικών</i>	<i>Αριθμός γάμων</i>
36	34
37	16
38	37
39	12
40	65
41	0
42	13
43	5
44	1
45	27
46	28
47	5
48	6
49	1
50	15
51	1
52	2
53	0
54	0
55	6
56	0

<i>Ηλικία γυναικών</i>	<i>Αριθμός γάμων</i>
57	2
58	1
59	0
60	1
61	0
62	0
63	0
64	0

<i>Ηλικία γυναικών</i>	<i>Αριθμός γάμων</i>
65	2
66	0
67	0
68	0

Πατρίδα γαμπρού και νύφης

Η Ερμούπολη δημιουργούσε το αίσθημα της σιγουριάς και η ακτινοβολία της έφθανε εκτός των Κυκλάδων. Έποικοι μετά από καταστροφικά γεγονότα του 1821 (Χίος, Ψαρά, Κάσος), είτε λόγω επαναστατικών κινημάτων (Κρήτη), είτε για αναζήτηση καλύτερης μοίρας (νησιώτες ή στεριανοί από διάφορα μέρη). Το «ταξίδι» στο λήμμα πατρίδα είναι πολύ ενδιαφέρον και μπορούμε να εξαγάγουμε ποικίλα συμπεράσματα. Πρέπει επίσης, να επισημάνουμε ότι αρκετές φορές δηλώνεται ως πατρίδα μια ολόκληρη περιφέρεια όπως: Ρούμελη, Μακεδονία, Κύπρος και όχι συγκεκριμένη πόλη ή νησί.

Από τους 9033 γαμπρούς:

Καταγωγή γαμπρού	Αριθμός
Αθήνα	102
Ανατολή	4
Άνδρος	282
Ερμούπολη	3642
Ήπειρος	12
Θήρα	445
Θράκη	2
Κρήτη	357
Κυδωνίες	81 (2 δηλώνουν Αίβαλί)
Κύπρος	39
Κωνσταντινούπολη	76
Μακεδονία	9
Μύκονος	222
Νάξο	75
Πάρος	214
Πελοπόννησος	14 (1 από Μωριά)
Ρούμελη	3
Σμύρνη	121
Σύρος (Άνω Σύρος)	29
Τήνος	219
Ύδρα	204
Χίος	402
Ψαρ(ρ)ά	197
Ψαρά	61

Από τις 9033 νύφες οι 5162 (περισσότερες από τις μισές) δηλώνουν πατρίδα τους την Ερμούπολη κι αυτό σημαίνει ότι πολλές κοπέλες παντρεύονταν με μη Ερμούπολίτες (=3642, βλ. προηγούμενο πίνακα).

<i>Καταγωγή νύφης</i>	<i>Αριθμός</i>
Αθήνα	36
Ερμούπολη	5.162
Ήπειρος	0
Θήρα	419
Θράκη	2
Κρήτη	205
Κυδωνίες	56 (2 δηλώνουν Αίβαλί)
Κύπρος	9
Κωνσταντινούπολη	28
Μακεδονία	0
Μύκονος	271
Νάξος	103
Πάρος	237
Ρούμελη	0
Σμύρνη	56
Σύρος (Άνω Σύρος)	31
Τήνος	220
Ύδρα	155
Χίος	351
Ψαρά	233

Προφανώς για τις γυναίκες ήταν πιο δύσκολη η μετακίνηση εάν δεν συνέτρεχε σοβαρός λόγος.

Από τους 9033 γάμους , 2767 ζευγάρια δηλώνουν Ερμούπολίτες (και ο γαμπρός και η νύφη).

Επάγγελμα

Για τα επαγγέλματα των ανδρών που αναφέρονται στις ληξιαρχικές πράξεις γάμων δημιουργήθηκε ένας πίνακας με αλφαβητική τάξη:

Αγωγιάτης 1

Αμαξηλάτης 41

Αμπατζής 1

Ανθρακοπώλης 27

Αξιωματικός 4

Αργυραμοιβός 14

Αρμαδώρος 3

Αρτοποιός 141

Ασβεστοπώλης 7 και ασβεστάς 7

Αχθοφόρος 70

Βαρελοποιός 20

Βαστάζος 119

Βαφεύς 61

Βιβλιοδέτης 6

Βυρσοδέψης **566**

Γεωργός 91

Γραμματεύς 3

Γραφεύς 1

Δημοδιδάσκαλος 11

Δικαστής 8

Δικηγόρος 79

Εισαγγελέας 3

Έμπορος **596**
Εμποροϋπάλληλος 59
Επιλοποιός 24
Εργάτης **431**
Εργατικός 184
Εργοστασιάρχης 26
Ζαχαροπλάστης 62
Ζαχαροποιός 1
Ζωγράφος 7
Ηλεκτρολόγος 5
Θαλασσινός 7
Ιατρός 34
Ιχθυοπώλης 43
Καλαφάτης 27
Καπνοκόπτης 39 –καπνεργάτης 2
Καπνοπώλης 72
Καφ(φ)επώλης 217
Κηπουρός 148
Κηροποιός 9
Κιβωτοποιός 2
Κλειδαράς 5
Κλητήρας 40
Κουρέας 111
Κρεοπώλης 105
Κτηματίας 49
Κτίστης 133
Λαχανοπώλης 17

Λεμβούχος **170**
Λεπτουργός 13
Λιθοξόος 25
Λογιστής 11
Λοχαγός 4
Μάγειρος 111 (Μάγειρας 3)
Μακαραδοποιός 11
Μακαρονοποιός 8
Μαραγκός 180
Μαρμαράς 18
Μεταξουργός 10
Μεταπράτης **125**
Μηχανικός 197
Μουσικός 46
Μυλωνάς 5
Ναυπηγός 15
Ναύτης 150
Ναυτικός **492**
Νοσοκόμος 2
Ξενοδόχος 30
Ξυλέμπορος 28
Ξυλουργός **211**
Οδοντοίατρος 3
Οινοπώλης **117**
Οψοπώλης 67
Πετροκόπος 17

Πλοίαρχος **114**
Ποιμήν 5
Πριονιστής 23
Ράπτης 88
Σανδαλοποιός 165
Σιδηρουργός **134**
Σκυτοτόμος 5
Σοβατζής 49
Συμβολαιογράφος 8
Τέκτων 5
Τελων. υπάλληλος ή τελωνοφύλαξ 41
Υπάλληλος 360
(Δημ. Υπάλληλος 17)
Υδροπώλης 4
Υδροφόρος 31
Υπηρέτης 24
Υφαντής 10
Φαρμακοποιός 26
Φούρναρης 5
Φραγκοράπτης 2
Φωτανάπτης 2
Χειρούργος 2
Χρυσοχόος 24
Ψαράς 1
Ωρολογάς 7

Εάν εξετάσουμε 9 πολυπληθείς κατηγορίες επαγγελμάτων σε σχέση με την ηλικία γάμου και την επιλογή νύφης, μπορούμε να δούμε πώς διαμορφώνεται ο πίνακας:

Επάγγελμα	Αριθμός εγγραφών	Ηλικίες						
		10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80
Βυρσοδέψης	566	14	394	122	28	6	2	
Έμπορος	596	0	168	332	78	13	2	
Εργάτης	431	15	311	83	14	5	2	1
Λεμβούχος	170	4	97	43	20	5	1	
Ναυτικός	492	10	260	170	40	9	2	1
Ξυλουργός	211	4	116	69	15	6	1	
Οινοπώλης	117	0	45	52	13	5	1	
Πλοίαρχος	114	0	42	54	14	4	0	
Σιδηρουργός	134	1	83	34	14	2	0	

Για τη νύφη η έννοια του επαγγέλματος δεν υφίσταται. Φαίνεται ότι ακόμη και αν εργάζεται, δεν θεωρείται επάγγελμα η θηλυκή εργασία. Κατ' εξαίρεση στις ληξιαρχικές πράξεις γάμων των ετών 1915 και κυρίως 1916 αναφέρονται επαγγέλματα στις γυναίκες, ενώ σποραδικά τα προηγούμενα ή τα επόμενα έτη.

1 δασκάλα το 1873

1 δασκάλισσα το 1916

2 δασκάλισσες το 1923

1 δασκάλισσα το 1924

1 δασκάλισσα το 1925

1 ράπτρια το 1915

2 ράπτριες το 1916

1 εργάτρια ραπτικής το 1916

3 υπηρέτριες το 1916

1 «την ραπτικήν μετερχομένη» το 1915

16 εργάτριες το 1916

1 εργάτρια το 1922

Θρήσκευμα

Ως προς το θρήσκευμα, δηλώνονται μόνο 3 καθολικοί το έτος 1925, γιατί προφανώς τα προηγούμενα έτη δεν δηλώνονταν το θρήσκευμα. Εν τούτοις προκύπτει ότι έχουν τελεστεί γάμοι κατά τους τύπους της Δυτικής Εκκλησίας από τις δηλώσεις των ιερέων του ναού της Ευαγγελιστρίας των Δυτικών και είναι 7. Πολλές φορές γίνονται μεικτοί γάμοι δηλ. ο ένας από τους δυο συζύγους είναι καθολικός, αλλά προτιμούν να παντρεύονται σε ορθόδοξη εκκλησία.

Το δείγμα του παρακάτω πίνακα έχει προκύψει από επώνυμα που ανήκουν σε καθολικές/ούς σύμφωνα με τα σημερινά επώνυμα και είναι:

Ξανθάκη: 2 παντρεύονται με ορθοδόξους σε ορθόδοξη εκκλησία

2 παντρεύονται με καθολικούς στην Ευαγγελίστρια των Δυτικών

Πρίντζη: 1 παντρεύεται με ορθόδοξο σε ορθόδοξη εκκλησία

Βακονδίου: 2 παντρεύονται με ορθοδόξους σε ορθόδοξη εκκλησία

Βουτσίνου: 5 παντρεύονται με ορθοδόξους σε ορθόδοξη εκκλησία (υπάρχει αμφιβολία αν οι 3 από τις 5 Βουτσίνου είναι καθολικές γιατί η μητέρα τους πρέπει να είναι ορθόδοξη και μπορεί να είχαν ακολουθήσει το δόγμα της μητέρας)

Παλαιολόγος Ισιδώρος: δηλώνει Χ. Καθολικός(α/α ληξ. πρ. γάμου 2/1925) και τελεί το γάμο του «σύμφωνα με τους τύπους του Ανατολικού Ορθοδόξου δόγματος» με ορθόδοξη.

Πρίντζης : 3 μόνο με ορθόδοξο γάμο

Βουτσίνος: 5 μόνο με ορθόδοξο γάμο

Πρέπει να έρχονταν στην Ερμούπολη και μουσουλμάνοι/ες που είχαν ασπαστεί το Χριστιανισμό και τελούσαν τους γάμους τους σύμφωνα με τους τύπους της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Αυτό προκύπτει από το χαρακτηρισμό Νεοφώτιστος ή Νεοφώτιστη που το λαμβάνουν ως επώνυμο και σε μερικές περιπτώσεις δηλώνονται οι γονείς ως Οθωμανοί (6 άντρες δηλώνουν ότι οι γονείς του είναι Οθωμανοί και 8 γυναίκες) ή με καταγωγή Αίγυπτο, ή Κιρκασία ή Κωνσταντινούπολη.

Ως νεοφώτιστοι δηλώνονται 22 άντρες και 40 γυναίκες. Από αυτούς 7 παντρεύονται μεταξύ τους.

Ιουδαίος δηλώνεται ένας μόνο (α/α 95/1861) που όμως τελεί το γάμο σύμφωνα με τους τύπους της Ανατολικής, Ορθοδόξου Εκκλησίας.

Β' γάμος

Από το 1859 έως το 1924 δεν παρατηρούμε καμιά δήλωση για β' γάμο ανδρών και γυναικών . Προφανώς δεν υπάρχει πρόβλεψη για δήλωση β' γάμου. Μόνο το έτος 1925 υπάρχει στήλη για δήλωση β' γάμου και δηλώνονται 11 άνδρες, 6 γυναίκες και 6 ζευγάρια που και οι δύο ήταν ξαναπαντρεμένοι.

Διαζύγια

Διαζύγια δηλώνονται ελάχιστα : 13 σε σύνολο 9033 γάμων. Προφανώς ακόμη και αν ήταν σε διάσταση, δεν χώριζαν επίσημα. Το πρώτο διαζύγιο είναι το 1876 και ακολουθούν τα επόμενα 12 μέχρι το 1925.

Γονείς

Οι πληροφορίες για τους γονείς των συζύγων είναι άλλοτε αναλυτικές και άλλοτε φειδωλές. Τα στοιχεία δεν είναι όμοια για κάθε έτος. Στα πρώτα ληξιαρχικά βιβλία αναφέρονται οι συμπέθεροι με τα ονοματεπώνυμά τους και αν ζουν ή πέθαναν. Σε άλλα κατάστιχα αναφέρονται επαγγέλματα των πατέρων και τόποι κατοικίας .

Μήνας τέλεσης του γάμου

Σε μια δειγματοληπτική έρευνα για την προτίμηση σε μήνα εξετάστηκαν οι χρονιές 1860, 1870, 1880, 1890, 1900, 1910, 1920 . Προκύπτει ότι προτιμούσαν να παντρεύονται μετά τις γιορτές των Χριστουγέννων, αρχή του νέου χρόνου ή Απρίλιο, κατά τη διάρκεια των γιορτών του Πάσχα. Μόνο μια χρονιά, το 1900 προτίμησαν τον Ιούλιο .

Αριθμός γάμων												
Έτος	Ιαν	Φεβ	Μαρ	Απρ	Μαϊ	Ιουν	Ιουλ	Αυγ	Σεπτ	Οκτ	Νοεμ	Δεκεμ
1860	24	14		20	3	7	10	9	13	15	14	3
1870	28	21	-	19	7	15	17	17	15	13	15	6
1880	12	19	1	15	-	13	4	5	4	8	4	6
1890	13	4	-	18	-	6	7	2	2	6	10	1
1900	3	17	5	14	4	13	19	10	7	9	11	3
1910	15	10	4	11	2	8	6	10	8	9	6	5
1920	14	17	10	41	4	14	16	12	7	11	12	13

Τόπος τέλεσης των γάμων

Ως τόπος τέλεσης γάμου προτιμάται η οικία των νεονύμφων ή των γονέων τους ή κάποιου συγγενούς ή φίλου. Σε 9033 γάμους οι 4495 έχουν τελεστεί σε σπίτι.

Αγγελική Ψιλοπούλου

ΓΑΚ, Αρχεία Νομού Κυκλάδων